

HET LEERLINGDOSSIER ALS VISITEKAARTJE VAN DE SCHOOL

Begin maart nam de Eerste Kamer het wetsvoorstel aan dat scholen verplicht het leerlingdossier moeten koppelen aan het persoonsgebonden nummer van de leerling. Dit moet het uitwisselen van gegevens eenvoudiger maken, waardoor vervolgscholen beter de begeleiding kunnen bieden die het kind nodig heeft. Maar om welke gegevens gaat het precies? “Een schoolleider moet goed instrueren wat er geregistreerd wordt; negatieve of gekleurde informatie hoort niet in het leerlingdossier thuis. En de drempel om gevoelige informatie op te schrijven ligt nog hoger voor een digitaal dossier.” TEKST DANIËLLA VAN 'T ERVE

‘Je moet zo feitelijk mogelijk blijven’

Het wetsvoorstel maakt de weg vrij voor een landelijk uniform elektronisch leerlingdossier (ELD). De gegevens die scholen mogen uitwisselen worden in het ‘Besluit uitwisseling leer- en begeleidingsgegevens’ gespecificeerd. Het gaat om ‘alleen die gegevens die strikt noodzakelijk zijn voor het leren en begeleiden van de leerling op een volgende school op het moment dat een leerling overstapt’. De uit te wisselen gegevens moeten ‘actueel en ter zake dienend’ zijn. Naast schoolprestaties kan het daarbij gaan om sociale of medische gegevens. Volgens (demissionair) minister Van Bijsterveldt zijn zulke gegevens altijd subjectief. “Wat relevant is, is aan de leerkracht als professional om te beoordelen.”

Advocaat onderwijsrecht Katinka Slump, werkzaam bij de stichting Juridische Dienstverlening Onderwijs (Judion) in Driebergen, ziet de ontwikkeling huiverig tegemoet. Te vaak komt ze nu al papieren dossiers tegen waarvan de gegevens gekleurd zijn, terwijl de relevantie ervan ontbreekt. “Dat een jongen in groep 3 in zijn broek heeft geplast, hoort niet thuis in een dossier dat vervolgens alle groepen doorgaat. Net zo min als het gegeven dat een moeder borstkanker heeft. Als de situatie thuis invloed heeft op de ontwikkeling van het kind, kun je dit opschrijven zonder in details te treden. De ouders zullen zelf wel aan een volgende leerkracht vertellen wat er aan de hand is, op het moment dat zij dat nodig achten. In een dossier stond zelfs dat een kind tijdelijk bij moeder in bed had geslapen. Door zo’n opmerking insinueer je van alles, terwijl het informatie uit de tweede hand is en totaal niet relevant voor het onderwijs aan het kind.”

Lastige ouders Als het misgaat, gebeurt dat op het moment dat een leerling op een school vastloopt. Slump: “Scholen gebruiken het dossier dan vaak zoals advocaten dat doen: als een middel om een besluit te motiveren. Om aan te tonen waarom een kind niet kan blijven en er dus sprake is van handelingsverlegenheid, legt een school dan de schuld bij de leerling en dikt de problemen ook nog wat aan. Scholen hebben gedurende acht weken de plicht om een andere school te vinden voor het kind, maar de kansen zijn minimaal: want wie wil er nou zo’n probleemkind met ook nog eens lastige ouders?” Het ‘probleemdossier’ is vaak de reden waarom scholen moeilijk doen als ouders om inzage vragen, iets waar ze recht op hebben. “Want reken maar dat zo’n dossier zorgt kan zorgen voor een conflict met ouders, omdat zij zich niet herkennen in het beeld van hun kind dat is geschetst”, vertelt de advocate. “In plaats van dat dat in het dossier wordt opgenomen, zie ik vaak de opmerking terug: ‘Ouder heeft geen goed beeld van het kind’. Daarmee komt de relatie nog verder onder druk te staan, waardoor ouders als lastig worden weggezet. Terwijl een goede schoolleider de ouder juist als deskundige erkent. Als het wel lukt om een andere goede plek te vinden, komt dat mede door een goede samenwerking met ouders.”

‘LEERLINGDOSSIERS Zouden DE OLIE IN DE MACHINE MOETEN ZIJN, MAAR LIJKEN SOMS EERDER HET ZAND’

Eisen Intern begeleider Emé Jonkman van Montessorischool Castricum is het met onderwijsadvocate Katinka Slump eens dat de dossiers vaak erg uitgebreid zijn. “Maar dit is niet om handelingsverlegenheid te onderbouwen. Naast dat het een weerslag is van de onderwijskundige begeleiding, vloeit de registratie voort uit bijvoorbeeld eisen van de Inspectie van het Onderwijs of zorgverzekeringen. Een advocaat ziet natuurlijk alleen de dossiers waarin het fout gaat, maar bij de meeste kinderen gaat de overdracht gewoon goed. Bovendien worden niet de hele dossiers overgedragen, het onderwijskundig rapport is een summier samenvatting.”

Integer “Er zijn inderdaad ook veel bevlogen scholen, die het uitstekend doen”, nuanceert advocate Slump haar eigen kritiek, “maar elk kind dat thuis komt te ❖

Foto's: Hans Roggen

**‘ALS DE SITUATIE THUIS
INVLOED HEEFT OP DE
ONTWIKKELING VAN HET KIND,
KUN JE DIT OPSCHRIJVEN
ZONDER IN DETAILS TE
TREDEN’**

zitten, is er één te veel. Leerlingdossiers zouden de olie in de machine moeten zijn, maar lijken soms eerder het zand. Het zit niet in de overdracht, maar in wat je overdraagt.”

Zie het leerlingdossier als het visitekaartje van de school, adviseert ze. “Een schoolleider moet goed instrueren wat er geregistreerd wordt: negatieve of gekleurde informatie hoort er niet in thuis. Er geldt één regel: wederzijds respect. Bekijk dat wat je schrijft altijd met de bril van de ouder. Er kan altijd een moment komen dat de ouder het dossier wil inzien.”

Dat is precies wat Armand van de Eeckhout, directeur van Montessorischool Castricum, zijn team voorhoudt: wees zorgvuldig en integer in je formuleringen en omschrijf het zo dat ouders het te allen tijde kunnen inzien. De school heeft een protocol met richtlijnen hoe het dossier in elkaar zit, wie er toegang tot heeft en wat leerkrachten erin noteren en wat niet. Een enkele keer krijgt hij van ouders het verzoek om inzage. Vaak gaat het om gescheiden ouders die beiden goed op de hoogte van de

ontwikkeling van hun kind willen zijn. Soms staat het verzoek om inzage in verband met een conflictsituatie. “Als er sprake is van een verstoorde relatie, dan moet je daar professioneel mee om blijven gaan. Juist dan is zorgvuldigheid van belang. Als je bijvoorbeeld vindt dat iemand je bruto heeft benaderd, moet je niet opschrijven dat hij onbeschoft is. Je moet zo feitelijk mogelijk blijven.”

Mondelinge toelichting

Dat is soms nog best lastig. Mocht een conflict ertoe leiden dat overplaatsing de beste oplossing is, dan kiest Van den Eeckhout ervoor de gegevens aan de nieuwe school mondeling toe te lichten. Dit wordt ook wel een ‘warme overdracht’ genoemd. “Alles wat op papier staat, kan verkeerd worden opgevat. Omdat ik mijn woorden zo zorgvuldig mogelijk wil kiezen, zou het schrijven van zo’n overdracht veel te veel tijd kosten. Uiteindelijk gaat het om het kind dat recht heeft op een goede nieuwe start.” Advocate Katinka Slump raadt aan om ouders te betrekken als gegevens mondeling worden toegelicht. “Voorkom dat ouders het gevoel krijgen, dat er kwaad wordt gesproken achter hun rug om. Als ze niet bij het gesprek kunnen zijn, informeer ze dan in elk geval over de inhoud ervan.” Overigens mogen scholen kinderen niet zomaar weigeren. Montessorischool Castricum krijgt zelf ook vaak verzoeken tot zij-instroom: kinderen die vanwege verhuizing of problemen op een andere school een nieuwe plek zoeken. Ook dit gaat met de nodige zorgvuldigheid gepaard, volgens het ‘Protocol zij-instroom’. Directeur Van den Eeckhout: “We voeren gesprekken met de ouders en de school van herkomst. Vervolgens draait het kind een aantal

RECHTEN EN PLICHTEN

Onder leerlingdossier wordt de verzameling van administratieve en onderwijskundige gegevens verstaan die de school bijhoudt over een leerling. Deze gegevens zijn slechts toegankelijk voor ouders, de schoolleiding en het onderwijspersoneel dat bij de leerling betrokken is.

De school is verantwoordelijk voor welke informatie van een leerling wordt bewaard. Daarbij dient de school zich te houden aan de ‘Wet bescherming persoonsgegevens’. Dit betekent onder andere dat ouders recht hebben op inzage en correctie van de gegevens en dat de school leerlinggegevens niet mag verspreiden, tenzij op grond van een wettelijke opdracht. Het College Bescherming

Persoonsgegevens (CBP) ziet toe op naleving van de wet.

Ouders moeten eerst toestemming geven voordat derden de gegevens mogen inzien. Soms is de school verplicht gegevens aan derden te geven, bijvoorbeeld bij:

- de aanvraag van een leerlinggebonden budget (LGB);
- het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs;
- vermoedens van kindermishandeling of in geval van een noodsituatie;
- of de overgang naar een andere school (onderwijskundig rapport).

De school moet ouders over de inhoud van het onderwijskundig rapport informeren, zij hebben recht op een afschrift van

dit rapport. Bovendien hebben ze recht op correctie van onjuiste informatie en kunnen ze hun visie aan het rapport laten toevoegen als zij het niet eens zijn met het professionele oordeel van de school.

Op 6 maart heeft de Eerste Kamer ingestemd met een wetswijziging die mogelijk maakt dat het persoonsgebondennummer wordt gebruikt bij de overdracht. In het ‘Besluit uitwisseling Leer- en begeleidingsgegevens’ zijn gegevens die scholen ten hoogste mogen uitwisselen nader gespecificeerd. Dit besluit is te vinden op www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/besluiten.

‘ALS JE VINDT DAT IEMAND JE BRUUT HEEFT BENADERD, MOET JE NIET OPSCHRIJVEN DAT HIJ ONBESCHOFT IS’

dagen mee om te kijken of we het onderwijs kunnen bieden dat het nodig heeft. Dit resulteert in een advies, waarna het bestuur de beslissing neemt.”

Privacy

Montessorischool Castricum houdt gegevens zowel digitaal als op papier bij. Een digitaal dossier heeft grote voordelen, vertelt ib’er Jonkman: “Het is heel praktisch: je kunt er vanuit huis in, je duopartner kan er tegelijkertijd in werken en het is eenvoudiger als je iets wilt wijzigen.” Om het risico op inbreuk op *privacy* zo klein mogelijk te maken, heeft de school een aantal maatregelen getroffen. Jonkman: “In mails gebruiken we nooit namen van leerlingen, iedere leerkracht heeft een eigen wachtwoord, niet alles is voor iedereen toegankelijk en de computer sluit zichzelf af zodra die niet gebruikt wordt.” Maar of dit voldoende is om de *privacy* te waarborgen, blijft de vraag. “Alles valt of staat met de beveiliging. We denken dat dit goed geregeld is, maar uit berichten in de media blijkt wel dat geen enkel systeem waterdicht is. Dat betekent dat de drempel om gevoelige informatie op te schrijven nog hoger ligt voor een digitaal dossier.” |

‘WEES ZORGVULDIG EN INTEGER IN JE FORMULERINGEN EN OMSCHRIJF HET ZO DAT OUDERS HET TE ALLEN TIJDE KUNNEN INZIEN’

